

VITA PETRI VENERABILIS

ABBATIS CLUNIACENSIS IX

AUCTORE

RODULPHO MONACHO EJUS DISCIPULO.

(DOM MARTÈNE, *Ampliss. Collect.*, t. VI, col. 1187, ex ms. Silviniacensis monasterii.)

OBSERVATIO PRÆVIA.

Cum ea sit monasterii Cluniacensis prerogativa, ut omnes fere primos abbates sanctos habuerit, eorumque acta a viris gravioribus scriptis consignata passim circumferantur; doluerunt hactenus eruditi omnes, Petri Venerabilis, qui nonus celeberrimum illud cœnobium administravit abbas, quique et generis splendore et vitæ sanctimonia, aut doctrinæ ubertate, vix aliis fuit secundus, res præclare gestas ad hunc usque diem desiderari. Verum hanc jacturam resarcivit tandem antiquus codex Silviniacensis monasterii, in quo Rodulphi monachi hac de re opus mihi reperisse feliciter contigit.

Fuit autem Rodolphus sancti abbatis quondam discipulus, ipsius etiam in peregrinatione ac cellarum visitatione aliquando socius, ut constat ex cap. 7, ac proinde eorum quæ refert testis oculatus; idque disertis asserit verbis in proœmio ubi hæc habet: Non tam præsumptione quam amore, de illius vita scribere aggrediar, quod virorum religiosorum relatione didici, aut ipse vidi. Si mea etiam me non fallit opinio, Rodulfum vitæ Petri abbatis scriptorem eundem esse conjicio cum illo Rodulfo qui anno 1173 Cluniacensis abbas creatus, triennio post dignitati cessit sponte, ac decessit anno 1176.

De Petro vero Venerabili longe plura, ac tanto abbate digna dicturus esset Mabillonius, si sæculum VII Benedictinum, in quo sanctorum qui sæculo XII floruerunt in ordine nostro continentur Acta, absolvere potuisset: at quoniam morte præventus incœptum opus reliquit imperfectum, Rodulphi de Petro abbate Cluniacensi lucubrationem interim offerimus.

PROLOGUS.

Sancto Patri et domino suo STEPHANO, Dei gratia A Cluniacensi abbati, frater RADULFUS bonis omnibus fui, nunc et in ævum.

Diu quidem, Pater, silueram, et præ verecundia quod optabam dicere non audebam. Sed conturbatur spiritus meus in me, quod Patris nostri beatæ memoriæ Petri abbatis vita, omnibus sæculis recollenda, ita negligentia tradita est, quod omnes qui dilexerimus virum et illius virtutes cognovimus, inde merito condemnari debeamus. Quis enim tanti Patris vitam moresque sciens, sine sui ipsius condemnatione tacere potest? Quapropter ego minimus omnium hominum, non tam præsumptione quam amore, de illius vita scribere aggrediar, quod virorum religiosorum relatione didici, aut ipse vidi: majoribus majora relinquens, ut et inde Deus honoretur, et illius exemplo nostra infirmitas roboretur, et Ecclesia de filiorum gratia sublimetur; denique Deus in sanctis suis semper glorificetur, maxime in Cluniacensi Ecclesia. Hæc enim propagine filiorum suorum orbem replevit, et religionis gratia Occidentis filios adornavit, ita ut non esset in orbe terrarum regio, quæ non quæreret sibi patrem vel patronum de Cluniaco. Est autem locus sanctus, et

patres semper beati, quia, sicut in multitudine religiosorum præcellit, ita virtutum gratia in Domino gloriatur. Unde angelis et hominibus admirabilis divinæ gratiæ munus ministrat universis. Hoc in quatuor climatibus orbis prædicatur, hoc cœlum et terra testatur, hoc omnis sexus et ætas admiratur. Hæc beatos Patres enutrivit, Odonem videlicet, Majolum, et Odilonem, sanctumque Hugonem, qui, quasi luminaria in firmamento cœli, sic in mundo emicuerunt claritatis suæ lumine, hominum tenebras depellentēs. Isti suo ductu et exemplo actus reprobos hominum sic destruxerunt, ut angelorum formam in terris repræsentarent, nec solum virtutibus, sed etiam miraculis coruscaverunt. Isti, quia sese spreverunt, spernere mundum docuerunt, et humilitatis suæ disciplinam filiis adoptionis jure paterno reliquerunt. Hos sequitur electio sancta præfati Patris, cujus memoria in benedictione est. Sed priusquam de vita ejus disseramus, de ortu disputandum est, et unde, quis, quantus, qualisve fuerit disquirendum. Sed quia supra vires meas esse video, de Dei gratia mihi præsumendum est, qui docet omnem hominem scientiam.

bat. Habebat autem proprios pauperes, quibus alimenta et vestes semper donabat. Sed et domos leproso-
rum furtim quasi ab alio fierent, ne sibi ascriberetur, faciebat. Fratribus vero ita communis erat, quod sua petentibus ex toto communicabat. Quadam enim die, cum monachus quidam frigore algeret, et hoc ei insinatum fuisset, contristari coepit, quia quod daret non inveniebat. Nocte autem eadem cum esset in choro, de fratre nudo cogitabat, quomodo eum vestiret. Tunc signis extra chorum eum vocavit, et clam exuens pelliciam, illum vestivit. Hoc non solum fratribus sed etiam peregrinis et pauperibus impendebat: ita seipsum denudans, ut aliquando et ipse vestibus egeret. Et quia corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia, circa cultum divinum ita invigilabat, quod nullus ei similis inveniebatur in officio pietatis. Ita enim in divinis solemnibus erat, et solemniter solemnizabat officiis, ut gratus inde fieret angelis et hominibus, et omnium affectus in se provocaret, secumque traheret circa divina. Hoc enim super omnia in hoc exilio bonum ei videbatur, ut Deus in sanctis suis solemnizando glorificaretur.

3. *Sacræ lectioni fuit deditus. Circa exteriora etiam sollicitus.*—De charitate fraternitatis quam affectu et effectu prædicabat, et prædicando magis actu docebat, non est meum dicere per singula. Diligebat namque fratres intimo cordis fervore, et unumquemque quasi se ipsum sic nutrebat et incitabat ad amorem divinum. Nullum spernebat vel pellebat, sed ex toto omnes verbis et actibus amore divino invitabat ad veniam. Quia quicumque vere diligit, propriæ conscientie gratia sublimatur. Fervebat desiderio, ardebat amore, et mundum animi constantia despiciebat. Præsentia nihil esse dicebat, de futuris omnes glorificandos asserebat bonis. Docebat etiam illum qui cœlestibus vellet inhiare deliciis, nunquam posse ista infima animo appetere. Hic autem in populo Dei milissimus apparuit, et divinæ legis sagacissimus investigator exstitit, adeo ut studio lectionis sanctæ suis sibi que extraneus redderetur, et sacris libris totum se dedicans, hauriebat de fontibus Salvatoris, quod postea gratis effunderet. Habebat circa se doctores, a quibus discere quærendo semper cupiebat, cum ipse mirabilis in scientia ab omnibus haberetur. Non elevabatur, nec se magnum faciebat: sed quasi puer parvulus divina scrutando, votis omnibus assidue discere præoptabat. Docebat suos Pater benignus humilitatem, patientiam, bonitatem, mansuetudinem, et ut cum timore et cum tremore suam conscientiam in puritate custodirent, pietatis gratiam per omnia præferentes, sicut boni filii multiformis gratiæ Dei. Quantam etiam circa exteriora sollicitudinem ad-

A hiberit, ex his quæ suo labore monasterio provenerunt perspicuum est. Vehementi enim diligentia ecclesiam non solum ædificavit, sed etiam mire pretiosis ornamentis adornavit, terras ampliavit, et ea quæ necessaria fratribus diversis temporibus erant, ita prudenter ordinavit, ut singulis mensibus, unusquisque de domo sibi credita Patribus ministraret, quatenus hæc ordinatione conventus semper in pace maneret. Hoc autem faciebat fratrum quieti providens, ne aliquando penuriam paterentur. In his vero cum esset animus intentus, nec minus interiora curabat, sed ferventi mente fervorem ordinis requirebat. Hinc est quod multa superflua de claustris abstulit, et ea quæ religioni congruebant inseruit: prohibuit minus utilia, honestatem et utilitatem Ecclesiæ in omnibus et per omnia semper inquirens.

B
4. *Innocentio II occurrit eumque Cluniacum adducit.*—Hunc imperatores, reges et principes orbis pio affectu amabant, venerabantur et colebant, et quasi patri et domino adhærebant. Hunc Romana Ecclesia speciali prærogativa honorabat, amplectebatur et diligebat. Hic enim contra omnes hæreses et scissuras Ecclesiæ se murum opponebat, et fidei hostes viriliter oppugnabat. Quod mirabiliter claruit tempore schismatis, quod fuit inter Innocentium et Petrum Leonis. Cum enim tota Ecclesia tali modo deperiret, et diversi diversa sentirent, Petrusque monachus (8) suus Romæ sederet, contra spem omnium Innocentio per mare venienti festive occurrit, et sine consilio Gallicanæ Ecclesiæ, datis sufficienter equitatis, Cluniacum secum adduxit. Quod reges terræ audientes, mirati sunt quomodo monachum suum in sede positum relinqueret, et extraneum exaltaret: quem tam solemniter suscepit ut orbi universo nota fieret ejus susceptio. Nam ad consecrationem ecclesiæ, quam ipse ædificaverat, eum humiliter invitavit, et ut benedictionem compleret obtinuit. Quod cum Gallicana Ecclesia cognovisset, statim in occursum papæ ruunt, et eum sicut patrem venerantur et colunt. Congregat rex concilium, prædicat factum Petri abbatis, dicit impossibile esse tantis iniuriis contraire. Ductum eum Pater ad curiam regis, et convocatis cum principibus Ecclesiæ prælatis, suscipit rex pastorem suum solemnem gloria, et ut omnes suscipiant, abbatemque Cluniacensem sequantur præcipit. Auditum est hoc verbum in toto terrarum orbe, et quod abbas Petrus fecerat universi mirantur. Hoc rex Anglorum Henricus, hoc reges Hispaniarum, hoc Henricus (9) imperator Alemannorum sequentes ducem fecerunt, et ad unitatem hac occasione redierunt. Pater autem, elevato Ecclesiæ pastori devote adhærebat, et illum quocumque ibat prosequabatur, ne quis aliqua

(8) Hinc patet Petrum Leonis monachum fuisse Cluniacensem. Hunc Paschalis papa II diaconum sanctorum Cosmæ et Damiani cardinalem creavit. Anno 1124 legati sedis apostolicæ munere fungebantur in Gallia una cum Gregorio; cum quo tunc de

papatu decertabat, ut supra vidimus in Vita S. Stephani Grandimontensis.

(9) Imo Lotharius qui Henrico successerat ab anno 1125.

INCIPIIT VITA DOMNI PETRI ABBATIS.

1. *Ejus parentes. Qualis fuerit in claustro. Eligatur abbas Cluniacensis.* — Nunc itaque ad historiam stylum vertamus, et sacram sacri viri narrationem incipiamus. Sacra igitur proles Arvernorum nobilioribus progenita, patre scilicet Mauricio, matre Raingarde, honestissimis secundum sæculum parentibus processit ad ortum. Mater autem ejus, cum quodam tempore beato Hugoni abbati devote occurrisset, ipso ipsius germinis onerata foetu, homo Dei intuens illam, ait: *Fructum ventris tui Deo dicatum et B. Petro donatum, domina, cognoscas. Cui illa respondit: Domine, si masculus est, fiat voluntas tua. Masculum, inquit, eum pro certo noveris esse.* Natus autem puer, sicut prædixerat homo Dei, insignitus est nomine Petri. Deinde, procedente tempore, litteris infans a parentibus traditur, et in monasterio Celsiniensi (4), sancto jubente, nutriendus recipitur. Cujus qualis fuerit infantia, quantaque assiduitas legendi seu discendi postea rei probavit eventus. Nam ad tantam scientiæ plenitudinem, Dei gratia, in brevi evectus est, quod in ipsa juventutis adolescentia in Viziliacensi (5) monasterio seniorum doctor et custos ordinis constitutus est. Quod cum strenue et religiose tenuisset, et novellam plantationem, secundum formam religionis, sacri eloquii imbre ad plenum irrigasset, promotus est in priorem de Domina (6), in quo non est oblitus scientiam et disciplinam, sed magis et magis in Deum proficiens, in annis juvenilibus assidue meditabatur, quod postea in senectute devotus imple-ret. Lectioni et orationi vacabat, et ita sapientiæ splendore fulgebat, ut amabilis omnibus videretur. Suavis eloquio, decorus aspectu, sermone admirabilis, facundia insuperabilis, benignitate singulari, misericordiæ visceribus affluens, universis compatiebatur. Charitate ineffabilis, gratia inestimabilis, propria bonitate communis omnibus efficiebatur. Quid ergo? Transit Pater Hugo ex hoc mundo ad Patrem, et electus est Pontius in abbatem, qui quatuordecim fere annis Cluniacensibus prælatus, postea quibusdam simultatibus exortus, Romam se contulit, et ibi sua voluntate, summo pontifice renitente, abbatiam dimisit. Post quem electus est Hugo prior de Marciniaco, sed infra breve tempus mortuus est. Tunc Cluniacenses congregati in unum

A posset. Fracto itaque jejunio, et gratia sancti Spiritus invocata, de electione tractabant; sed quem Deus præviderat non inveniebant. Convenientibus autem episcopis, abbatibus, prioribus ad electionem Patris, venit et ipse Petrus ex more cum aliis, et qui prius pia contentione pro electione contendebant, illo viso, uno sensu, pari voto, pio desiderio, omnes unanimiter in eum conveniunt. Fit una vox omnium pariter clamantium Petrum esse dignum tanto honore, utpote cui nihil desit in ulla gratia. Hic, inquit, nobilis genere, adornatus moribus, fide devotus, religione purus, humilis et quietus, sapientia splendidus, disciplinæ subditus, et per omnia ab ineunte ætate regulariter instructus. Quid moror? Surgunt, irruunt, rapiunt illum, et secundum mandatum Regulæ omnia faciunt. Consuetis laudibus virum prosequuntur, ducunt ad sedem, et sic ab omnibus dominus et abbas (7) cum gaudio vocatur.

2. *Qualis erga fratres suos abbas exstiterit.* — Quomodo vero in abbatiae regimine se habuerit, et illi noverunt qui ei religionis gratia adhærebant, et nos aliquatenus aperiemus. Nec enim ad omnia illius facta potuimus attingere, sed quædam breviter quæ relatione digna sunt, ædificationis gratia volumus enarrare. Igitur abbas Petrus cæteris prælatus, humilitati studebat et compunctioni, se magis judicans, quam alios reprehendere quærens: erat vultu placidus, circa fratres benigne providus, erga infirmos pie sollicitus, ne quis esset in domo Domini qui negligenter tractaretur. Admonebat subditos, ut puritati studerent, et per confessionem semetipsos purificarent. In hac arte Pater singularis erat, et universos pietatis dulcedine superabat. Dicebat enim secundum donum hoc in Ecclesia Dei, esse confessionis bonum, quo quasi baptisate sacro omnis anima sanctificaretur. Denique hanc habebat gratiam, ut quicumque ei confessus fuisset illum singulari prærogativa diligeret, et consiliarius amplecteretur et foveret. Unde fiebat contra aliorum prælatorum consuetudinem, ut omnes summo desiderio et amore illi confiteri semper optarent, qui noverat et sua et aliorum exhortationis et consolationis medicamine curare et sanare, non detegere, aut publicare. Misericordiæ operibus sic inhiabat, ut nullus unquam ab illius ope repulsus sit. Subveniebat oppressis, vestiebat nudos, famelicos reficie-

(4) Gallice *Soucilanges*, quod Petrus lib. 1 Mirac. cap. 6 vocat nobile monasterium. Exstat in diocesi Claromontana, estque unus ex quatuor primariis Cluniacensis monasterii prioratibus.

(5) Viziliacum insigne est in diocesi Aeduensi monasterium cui postea præfuit Pontius Petri Vene-

rabilis frater.
(6) Gallice *domaine*, hæud ignobilis cella Cluniaci in diocesi Gratianopolitana.

(7) Id contigit anno 1122 et quidem in festo Assumptionis, ut ipse refert in libro 11 Miracul. cap. 12.

occasione ab unitate deficeret. Nam usque ad Urbem cum ipso perrexit, et eum in pace, mortuo antipapa, in sede collocavit.

5. *Ejus scripta.* — Tempore isto diversorum hæreses in Ecclesia pullularunt, et sua perversitate totum Ecclesiæ statum maculaverunt. Quod videns Pater beatus, totis nisibus assurgens, contra omnes verbis et scriptis agere cœpit, et omnes auctoritate Scripturarum superavit. Cujus libri (10), contra eos facti qui tali vitio laborabant, et illos convincunt, et nobis doctrinæ scientiam ministrant. Fecit etiam librum contra sectam Mahumet, et omnes ejus adinventiones mirabili disputatione destruxit. Sed et epistolæ ejus ad diversas Ecclesiæ personas legentibus plurimum conferunt. Librum quem de diversis revelationibus sive visionibus edidit, quantæ puritatis fuerit vel utilitatis, qui legit intelligat. Sed et alia diversa opuscula ex ipsius scriptis apud nos sunt, ex quibus omnibus quantæ subtilitatis et sapientiæ Pater exstiterit, lector colligere potest.

6. *Virginum monasterium constituit.* — Inter cætera etiam mira et mirabilia quæ fecit homo Dei, hoc exstat pretiosum, monasterium scilicet virginum, quod ipse constituit, et Lavenna (11) dicitur, quod hodie tantæ religionis et honestatis est, quod omnibus in Arvernia sanctitatis gratia præferunt. Nam nihil commune habent Deo dicatæ sanctimonialia illæ cum mundo, nisi quod vivunt. Servant enim paternam institutionem, et ab omni aspectu hominum remotæ, castum Deo templum conservant.

7. *Ejus miracula.* — Nunc itaque redeamus ad illa describenda quæ mortales desiderant, signa et miracula quæ per eum Deus operatus est. Non enim Deus Cluniacum reliquit; sed adhuc magnificat eos qui ei adhærent in veritate. Nam quodam tempore, cum cellas suas vir Dei visitaret, Ruolium (12) venimus, et ibi solemniter humili devotione a filiis suis susceptus est. Eadem nocte prior ejusdem domus usque ad mortem infirmatus est, et cum graviter vexaretur, Patrem vocavit, ei mentis et corporis vulnera denudare cœpit. Sed, ut est mos animi infirmi, quoddam peccatum pro verecundia reticuit. Pater tamen ab his quæ audierat et ab omnibus aliis sancti Spiritus auctoritate eum absolvit. Sed cum languor graviter ingravesceret, mediâ nocte cœpit nimium debilitari, et sic ad extrema deduci. Signum morientium pulsatur, currunt omnes, et Pater cum aliis; et cum signis eum mortuum pronuntiassent, Pater tempora tangens adesse vitam designavit. Raptus enim fuerat ad judicium, et ei insistebat turba dæmonum eum fortiter accusantium, et dicentium: *Quia hæc et hæc fecit, et merito debet nobiscum reputari.* Cumque angelus ejus responderet pro illo, et diceret non esse ita; abbati enim suo confessus est. Illi magis ac magis invalescebant, illud crimen

A quod tacuerat crudeliter inferentes. Tunc mater Salvatoris domina nostra virgo Maria cum multitudine angelorum superveniens: *Quid, ait, spiritus maligni, serrum meum fatigare nitimini? Nondum venit hora ejus. Redeat et Patri suo confiteatur, et sic veniat ad nos.* Tunc malignorum turma diffugiente, infirmus nobis videntibus ad se rediit; et qui ante mortuus putabatur, Patrem quærere cœpit. Apertis enim oculis cunctis mirantibus fortiter clamabat: *Ubi dominus abbas?* Illo vero cathedrâ surgente, infirmus surrexit, et nobis recedentibus hanc visionem ei enarravit. Post modicum Pater ad nos rediens, tantis fletibus afficiebatur, quod nullus nostrum ad eum accedere audebat. Resumpto autem aliquantulum spiritu: *Filioli, inquit, quanta est misericordia Dei circa nos, et nemo nostrum cognoscit? Frater noster non solum nobis, sed etiam Deo redditus est.* Sequenti die, quia ecclesia illa in qua hoc factum fuerat, in honore B. Virginis Mariæ consecrata tenebatur, jussit Pater sibi altare parari, ut grâtiâ referret matri et filio ejus super his quæ contulerat illi. Paravit se illo suo more singulari, et celebravit divina nimis solemniter, ita ut universi mirarentur. Post infirmum visitat, absolvit, benedicit, osculatur; et sic eum Christo Jesu et ejus matri commendat. Recessimus, et ecce tertia die mortuus nuntiatur. Tunc Pater graviter ferens quod defuerat, totus in lacrymis resolutus, et projiciens se ante altare, amare flebat. Deinde signa pulsantur, et omnia quæ ad officium pertinent pro illo complentur. Quibus peractis, senior ait: *Oremus, fratres, et hoc attente et sollicitè, pro fratre nostro, quia licet inter prædestinatos reputetur, tamen indiget auxilio vestro.* Venimus Cluniacum, et ibi Frater in capitulo iterum de fratre mortuo incipit sermonem plenum compunctione, plenum lacrymis, plenum devotione. In primis dicit quam devote eum suscepit, quomodo infirmatus, quomodo confessus sit, quomodo id quod sibi verecundiam inferebat reticuit, quomodo raptus, quomodo accusatus, quomodo excusatus, quomodo superveniens mater misericordiæ eum de manibus malignorum eripuit, vitæ reddidit, et ut peccatum quod tacuerat confiteretur admonuit. Iterum luctus, iterum lacrymæ a paternis oculis fluunt, et audientes ad consimilia invitant. *Videtote, ait, fratres, quanta sit gratia Dei, quanta virtus confessionis, quæ dæmones fugat, Virginem invitat ad succurrendum? Frater occasione confessionis salvatus est, et nobis exemplum dedit confitendi, et ut pure confiteamur hoc facto nos admonet. Oremus itaque pro illo attentius, et charitatis visceribus ei compatiamur, pietatis beneficia ei impendendo.* His dictis, post modicum frater præfatus patri apparuit, et quod ab omni poena fratrum orationibus absolutus esset revelavit.

(10) Præter libros quos adversus Judæos et eos qui dicunt Christum in Evangelio nunquam se Deum dixisse, scripsit adversus Petrobrusianos.

(11) Situm est in diocesi Claromontana.

(12) Ruolium seu Ruelium, Gallie Rueil, cella prioratui Charitatis immediate subjecta, exstat in Bria haud præcul a Jotrensi abbacia in diocesi Meldensi.

8. *De quodam novitio tentato.* — Aliud factum est in Cluniaco, quod relatione mihi dignum videtur. Frater quidam erat in monasterio, qui diversis cogitationibus agitabatur, et omnis ejus cogitatio in hoc erat, ut de monasterio exiret. Hic quadam die cum secum loqueretur, et usquequaque turbaretur, apparuerunt ei tres monachi in cella novitiorum, quorum unus ita allocutus est eum: *Frater, quid habes? quid cogitas? quid ita turbaris?* Qui ait: *Domine, in hoc monasterio nimis affligor, et tormenta ordinis pati non possum, et ideo exire desidero.* Tunc ille ait: *Ego sum abbas de Crypta ferrata, et, si vis, deferam te mecum.* — *Volo, domine, opto, desidero.* Tunc ille qui putabatur monachus et erat diabolus, assumpsit eum, et supra muros et domos deferens, cum supra curiam cujusdam burgensis transiret, multis clamantibus, illum dimisit. Tunc adductus est ad virum Dei, et rem ex ordine confessus est. Quem servus Dei leniter demulcens, et spirituali consolatione eum deliniens, secum detinuit ita dicens: *Gratias Deo, fili, quia non potuit pars adversa perficere quod voluit, et a cogitationibus tuis deceptus, redditus es sanitati.* Qui ita ex toto postea sanatus est, non solum a tentatione, sed ab inimici impulsione. Multis vixit annis, gratias Deo referens de visitatione coelesti quam sibi contulerat divina bonitas. Iste Stephanus nomine in Podio civis ditissimus fuit, ita ut etiam super nummos lectum faceret. Sed contemptis omnibus, Cluniacum se contulit, et habitum religionis assumpsit. Sed ille qui tentat, humani generis deceptor, eorum quae dimiserat phantasiam ante oculos ponens, in tantam induxit tentationem, ut propria invasione illum secum ad mortem ferre conaretur.

9. *De fratre apud quem in morte inventi sunt tres oboli.* — Nunc itaque, quia Cluniaci sumus, quod factum est in Cluniaco iterum dicamus. Erat quidam frater phthisicus, qui eadem infirmitate ductus est ad mortem. Qui dum lavaretur, invenerunt tres obolos circa ipsum qui eum lavabant, et stupefacti causam retulerunt priori. Qui, convocatis omnibus, quaesivit si cui de hoc confessus fuisset, quod cum ab omnibus comperisset non esse factum, doluit, et, accepto consilio, post beatum abbatem qui Virziliaci erat miserunt, consulentes de monacho quid faciendum foret. Qui praecipit ut extra omnem hominum habitationem projiceretur, et absque benedictione et religionis officio sepeliretur. At illi ponentes eum in dolio, extra castra projecerunt. Post multum vero temporis priori claustrali, nomine Hugoni in visione apparens precabatur ut sui miseretur, et domino abbati insinuaret quatenus ei servorum Dei sepulturam concederet, quia sic veniam a Domino consequi posset. Quod cum ille diu dissimularet, aliis duobus apparuit, hoc ipsum quod dictum est assidue repetens. Illi vero tres cum assidua ejus infestatione diu fatigarentur, Patri revelaverunt, et ut fratri mortuo veniam concederet precabantur. At ille timens ne illusio esset, factum distulit. Mortuus au-

tem magis ac magis insistens, nocte ac die eis visibiliter apparens, lamentabiliter querimoniam faciebat quod ei non miserentur. Denique cum Pater nullo modo a sua intentione propter severitatem ordinis flecteretur, tandem Domini Jesu litteras defunctus priori detulit, ut patri et conventui eas ostenderet. Erat autem scriptum monachum veniam debere consequi, qui nullo alio delicto reus tenebatur. Tunc gaudium factum est et laetitia in tabernaculis justorum, et jubente patre, illi tres cum aliis festinanter currunt ad locum ubi jacebat, et eum ut erat ad ecclesiam detulerunt, fractoque dolio, eum ut prima die posuerant integrum invenerunt. Mirantibus autem cunctis de miraculo quod acciderat, in ecclesia posuerunt, et consuetis laudibus illum prosequentes, ut mos est Cluniacensibus sepelire, honoraverunt.

10. *De quodam monacho Celsinensi qui peccatum in confessione celaverat.* — Tempore quodam cum Pater esset apud Celsinias, ubi nutritus fuerat, contulit ei Deus quod minime praetereundum est. Frater quidam in infirmaria circa mortem laborabat, et ut insanus fortiter clamabat: *Morior, morior, morior.* Tunc fratres ad eum concurrentes, quaerebant ab eo qua de causa sic clamaret. At ille miserabiliter dixit eis quod cujusdam equi nigri calcibus conculcabatur, ita quod nullo modo faciem suam ab eo posset abscondere. Qui statim ad Patrem currentes, nuntiaverunt verbum. At ille infirmum visitans, quaerit ab eo quid haberet, quod sic fatigaretur: *Domine, inquit, sub pedibus teneor equi nigri qui me devorare conatur.* At Pater signum crucis faciens, et aqua benedicta eum aspergens, consolabatur infirmum; sed ille non minus oppressionem diabolica carebat. Tunc Pater toto spiritu concepto, ab illo inquirebat si veram fecisset confessionem: quam ille fecisse se affirmavit. *Nequaquam,* Pater ait: *Si enim vere confessus fuisses, nullo modo maligno subjectus esses.* Tunc pius pastor, ovi sub lupo vaganti pie subsistens, diligenter quaerebat ut quae commiserat vere confiteretur. Et cum ille silentium teneret, et quod quaerebatur non aperiret, Pater de singulis criminibus ei faciens quaestionem, venit ad illud quod occultaverat. Quod infirmus audiens in lacrymas est resolutus, et Patri investiganti totum quod fecerat confessus est. Facta autem confessione, statim equus ille niger latrinas cursu velocissimo petiit, et infirmum reliquit, Patris praesentiam ferre non sustinens. Quod infirmus videns, gaudio repletus clamare coepit: *Pater recedit equus, recedit diabolus, petit latrinas, et jam non video illum.* Pater autem statim sacrosanctis mysteriis eum jussit muniri, et sic accepta benedictione recessit in pace.

11. *Lampas juxta illum cadens non frangitur.* — Eo tempore, cum Pater ibi moraretur, accidit ei quod non est silentio tegendum. Nam cum quadam die sua illa felici consuetudine divina celebrasset, et post celebrationem ante sanctum altare prostratus

ad orationem jacisset, subito lampas quæ super A
pendebat, juxta illum cecidit, et ipso nesciente, nec
fracturam incurrit nec olei effusionem. Quod videns
magister Thomas ejus capellanus, et Petrus de S.
Joanne, qui cum eo remanserant, ad alios cucurre-
runt, et eis quod factum fuerat miraculum ostende-
runt. Pater vero nec quando cecidit, nec quando su-
blatum est vas agnovit: ita erat intentus orationi.

12. *De muliere pauperrima.* — Cum autem de
eadem domo egrederetur, obviam habuit in porta
mulierem pauperrimam, quæ eleemosynam sibi dari
petebat. Quam ut vir Dei conspexit, paulatim sub-
stitit, et Bernardum famulum suum, qui in talibus
specialiter ei familiaris adhererat, ad se vocari
jussit, et, ut pelliciam suam peroptimam pauperi
daret, secretius imperavit. Quod cunctis charitatem
viri mirantibus, licet occulte fieri voluerit, celebre
factum apparuit. Nec miram alicui videatur quod
inter miracula opus misericordiae interserimus,
cum ei dictum sit et desuperius revelatum: *Miseri-*
cordia salvabit te.

13. *Henricum Anglorum regem a tormentis libe-*
rat. — De rege Anglorum Henrico seniore multis
notum est quanta bona Cluniaco contulerit. Hic ad
ultimam hominum conditionem deductus, viam
universæ carnis ingressus est, et quia potentes po-
tenter tormenta patiuntur, tormentis severioribus
addictus est. Contigit autem quadam die ut cuidam
militi suo quoniam idem rex quasi vivus super
equum nigrum cum magna multitudine secum equi-
tantium obviam. Quem ut miles vidit, obstupuit, C
et magna voce clamare cepit: Nonne tu es do-
minus meus rex? — *Ego, inquit, sum? — Non-*
ne mortuus es? Vere, inquit, mortuus, et morti
æternæ deputatus fuissim, nisi dominus Petrus abbas
Cluniacensis cum suis subvenisset; sed quia adhuc
ejus auxilio indigeo, per fidem quam dum in sæculo
viverem mihi debebas, te conjuro, ut quantocius ad
fratres, qui in monasterio Sancti Pancratii (15) ha-
bitant, curras, et quid vidisti a me ex parte mea eis
dicas, quatenus amico meo patri suo Cluniacensi ab-
batii ista per litteras designent, et ut mei memor sit,
et a beneficio non cesset, donec me audiat sibi gratias
referentem, deprecetur. Quod ita factum est. Pater
vero hæc audiens, et totis viribus ut subveniret as-
urgens, eleemosynas, missas, tricennaria, et cætera
bona, quibus peccatores solent juvari, jussit per to-
tum orbem in suis domibus pro rege augmentari,
quoad usque diceret: *Sufficit.* Factum est hoc quo-
adusque idem rex Patri et aliis multis apparuit,
gratias referens de liberatione sua.

14. *Discipulum quartana febre liberat.* — Tem-
pore alio cum Pater Romæ esset, et pro diversis
causis ibidem moraretur, unaque præcipue peracta
de Vizeliacensi ecclesia, dixit ad suos: *Quis ex no-*
bis Cluniacum deferet quod in curia domini papæ ex

(15) Cella olim insignis in diocesi Cicastrensi a
Cluniaco dependens.

(14) Cella est in territorio Matisconensi a Ro-

A jure obtinimus? Tunc omnes acclamaverunt Ade-
marum sacristam dignum esse qui hac legatione
fungeretur. Quod ille audiens, respondit: *Nequa-*
quam hoc negotium implere valeo, quia quartanam
assidue patior. Tunc abbas: *Auctoritate, inquit,*
sanctæ Trinitatis, et virtute obedientiæ tibi præcipio
ut Cluniacum absque omni dolore vel tractu febrium
pergas. Sacrista autem patris obedientiam libenter
amplectens, Cluniacum pervenit, et quod Viziliaco
pater obtinisset auctoritate Romanæ Ecclesiæ de-
monstravit. Tunc curis gaudentibus cepit haberi
consilium, quis litteras domini papæ Viziliacum de-
beat ferre. Cum vero omnes asserent illum qui ab
Urbe sanus et incolomis virtute obedientiæ redisset,
et omnia vidisset et audisset, ire debere, ille con-
sensus, et pro voluntate seniorum pergere cepit. B
Tunc mirum in modum febris, quæ per tot intervalla
locorum eum reliquerat, ut portam egressus est,
cum invasit, et domum redire coegit, et sic virtus
obedientiæ comprobata est in infirmitate naturæ.
Qui audit, intelligat.

15. *Monachum Cariloci ex revelatione cognoscit*
veneno mortuum. — Præterea cum esset in Urbe
Pater, accidit ei miraculum relatione dignissimum.
Erat quidam monachus, genere nobilis, religione
præcipuus, officio prior Cariloci (14), nomine Wil-
helmus de Roenna, contra quem invidia diaboli qui-
dam exarserant, ita ut eorum malitia ei per quem-
dam venenum pararet, et hac factione vitam finiret.
Eadem vero nocte et hora qua occisus est, apparuit
Patri sedenti in lecto suo post completorium, et
sicut solebat religiose et devote Patrem salutavit, et
quid accidisset in toto indicavit. Quod homo Dei
audiens, mirabiliter contristatus est. Causam tamen
diligenter investigabat, et quomodo et a quo tantum
scelus perpetratum fuisset inquirebat. Explorabat
etiam si confessus fuisset, si esset absque poena, si
communione suscepisset. Cui ille respondit: *Quia*
injuste occisus sum, sine poena sum. Ut autem abso-
lutionem et communionem suscipiam ad vos missus
sum. Hæc omnia cum Pater audisset, eum sicut
mortuum absolvit, et ille accepta absolutione reces-
sit. Tunc Pater excitatis fratribus, indicavit eis quod
viderat et audierat, et statim cursorem mittens ad
locum Cariloci, jussit inquirere de die, de hora, D
qua mortuus ei apparuit, et si vere mortuus esset.
Quod et ita omnia evenisse, ut patri revelatum fue-
rat, nuntius invenit, et ad eum veraci relatione de-
tulit. Illum autem qui hujus malefici auctor fuerat
Pater excommunicavit, et a corpore Cluniacensis
Ecclesiæ in perpetuum separavit.

16. *Ejus meritis rusticus serpentem evomit.* —
Tempore quo vir beatus ab Hispaniis remeabat,
cum in Podio solemniter curiam celebraret, et inter
personas ecclesiasticas maximum præ cæteris locum
obtineret, venit ad eum quidam monachus, nomine
berto Valentinensi episcopo et Eduardo ejus germano
fundata.

Jordanus, de monasterio S. Fidis de Conchis, qui in Aniciensi episcopatu prioratum tenebat in oppido Ebais, consilium quærens super morbo quod acciderat cuidam rustico suo. Dicebat enim rusticus serpentem corpus suum intrasse, et hac occasione se assidue torqueri, et per singula momenta proximum morti fieri. Quod vir Dei audiens, multum condeluit, et tota mente Spiritum sanctum concipiens, intimo cordis affectu suspirare cœpit. *Frater*, inquit, *hæc nostra non sunt, sed sanctorum Dei. Tamen quia omnia possibilia sunt credenti, si fidem habeat homo, potens est divina bonitas conferre consilium periclitanti. Quapropter summo diluculo venias tu solus cum solo, et ubi nos videbis ad divina celebranda intrare, illic et tu fidesiter sequaris.* At ille hoc audiens, cum magna lætitia ad hospitium recessit, et summo mane ante lucem rediens, ante ostium Patris cum misero excubabat, donec egrederetur, Pater autem piæ promissionis non immemor, cum duobus monachis, Petro de S. Joanne et magistro Thoma, ante lucem surrexit, et ad oratorium Sancti Majoli, ut ibi divina celebraret, perrexit. Celebravit autem missam de Ascensione, et illum qui torquebatur fecit adesse. Cum vero Evangelium legeretur, et ad illum locum veniretur, ubi dicitur: *Serpentes tollent*, miser os aperuit, et serpens caput emisit, quem Pater manu accipiens, et a corpore hominis extrahens, cunctis qui aderant stupentibus, in medium projecit. Homo vero congruens, fere spiritum præ angustia exhalavit; quem Pater, dum divina celebraret, cooperiri jussit. Missæ completa solemnitate, ad infirmum accessit, et propria manu illum a terra elevans, ut peccata sua confiteretur imperavit. Facta confessione, lavit homo aqua et vino os suum, et sic sacrosanctis mysteriis communicans, incolumis remeavit ad propria. Tunc Pater omnes qui aderant super sacrosancta Evangelia jurare coegit, ne alicui hoc factum dicerent, dum viveret. Ipse audita autem morte ipsius, Jordanus monachus miraculum, ut factum fuerat, in capitulo

Sanctæ Fidis publice revelavit, et multis aliis hoc factum fuisse pro certo affirmavit.

17. *De ipsius parentibus.* — Hæc breviter dicta sunt de miraculis Patris nostri, non quod multa non essent dicenda, sed nolumus onerare audientes, quia ad alia properamus. Nam iste vir de nobili schemate et honesto ortus, antiquitate parentum declaratum est quantus et qualis fuerit in populo Dei. Denique proavus ejus revelatione divina ecclesiam S. Michaelis de Clusa ædificavit; mater vero numeroso filiorum germine gaudens, Marciniacum se contulit, et ibi in sanctimonia vitam finivit. Pater vero ejus in monasterio Celsiniensi sepultus est. Fratres ejus quatuor ecclesiastici et duo laici fuere, Jordanus abbas Casæ-Dei, Poncius abbas Viziliaci, Armannus abbas Magniloci, Heracleus præpositus ecclesiæ Brivatensis, duo milites Dissutus et Eustachius, quorum nobilitas et honestas toti Arvernix nota fuit. Quid ad nos de genere? Redeamus ad Patrem. Hic enim per xxx annos, ut mihi, et alijs multis revelaverat, die Nativitatis Domini finem sibi evenire exorabat. Unde ad sanctos Carthusiæ quos nimio affectu diligebat, semel in anno pergebat, et obnixè precabatur, quatenus pro suo desiderio Altissimum exorarent, ut compleretur tempore certo. Cum autem illi dicerent: *Pater, indica nobis quæ sit petitio tua, ut certius inde valeamus ipsum quem pctis orare*, ipse nolebat aperire; sed tantummodo dicebat: *Si servi estis Altissimi, pro confratre vestro orate, ut desiderium meum Deus perficiat.* Cum autem homo Dei ex hoc mundo transisset ad Patrem, Carthusienses Cluniacensibus pro desiderio viri Dei epistolam direxerunt, et quia consummatum fuerat quod tandiu desideraverat, evidentibus indiciis declaraverunt. Hic pacis amator in die pacis pacem obtinuit in gloria Dei. Hæc breviter de beato Patre nostro dicta sunt, quia audientibus fastidium inferre nolumus, et ideo plurima prudentioribus scribenda relinquimus.

VITA ALTERA.

(DOMI MARRIER, *Bibliotheca Cluniacensis*, Paris. 1614, fol., p. 589, ex Anronico Cluniacensi.)

Petrus primus, abbas nonus Cluniacensis, fuit electus in octavis Assumptionis beatæ Dei genitricis Mariæ, et incepit regere anno Domini 1122. Hic Petrus cognomento Maturitii [*al. Mauricii, vel ut quidam volunt, Mauriaceni*], ex nobilissimis Arvernix magnatibus originem ducens, ab ipsis infantix eunis a parentibus Deo sub monastica observatione militaturus oblati est, et a sancto Patre Hugone in extremum vitæ suæ monachali benedictione insi-

gnitus. Postea tempore domni Pontii abbatis Cluniacensis prior Viziliacensis factus ordinem strenue rexit. Inde prior de Domina factus, defuncto venerabili viro domno Hugone II hujus loci abbate, a magnis famosisque, qui tunc florebant, hujus loci monachis ac personis religiosis in universo acclamantibus conventu, in abbatem eligitur, et a Chrysopolitano archiepiscopo eodem die benedicitur, cum esset annorum circiter xxx [*al. xxviii*].